

отслуженъ молебенъ отъ Софийския митрополитъ Партений, Князътъ произнесълъ следната речъ:

„Ваше Високопреосвещенство<sup>1)</sup>,

Повиканъ въ единъ толкова тържественъ моментъ да положи основния камъкъ на единъ паметникъ, който има да изтрае вѣкове и да напомнюва на бждещитѣ поколения великата дата въ новата история на народа: неговото възкресение къмъ свободенъ животъ, Мене е драго да отбележа, съ какъвъ общъ възторгъ биде прегърнатата идеята да се даде единъ реаленъ изразъ на дълбоката народна признателностъ къмъ Оногова, който съ мощната си ръка въ единъ великански замахъ осъществи смѣлия блѣнъ, що бѣ мжчилъ въображението на българина отъ Паисия до Левски.

„Великиятъ нашъ Освободителъ Императоръ Александъръ II-и е обладалъ благото и искрено сърдце, въ което сж царували човѣколюбие, състрадание и великодушие — можщи двигатели за чудотворни дѣла и благодеяния, съ каквито е изпълненъ неговиятъ животъ. По Неговата Августейша воля, диктувана отъ примѣрно служение на възвишени, хуманни начала, прибави се една свѣтла страница въ историята на славянството — освобождението на България.

„Днесъ българскиятъ народъ съ издигането на паметника, който на вѣчни времена ще свидетелствува за мжжественото самоотвержение на Царя-Освободителя, излиза отъ проходящата атмосфера на страсти и егоизъмъ и дава доказателство, че едно отъ най-възвишенитѣ и благородни чувства — признателностъ вълнува струнитѣ на неговото сърдце.

„Азъ го виждамъ вече този величественъ паметникъ, излѣнъ отъ лептата на цѣлия български народъ.

„Ще расте столицата, ще се развива културно и политически народътъ, а великиятъ Царъ, отъ висотата на своя пиедесталъ, съ сжщата благостъ и спокойствие ще следи за развитието на България.

„Бждещето не може да не принадлежи на единъ народъ, който, вълнуванъ отъ най-сърдечна благодарностъ, въ страницитѣ на своята история написва съ златни букви името на великия си освободителъ, чийто мощенъ духъ е днесъ въ насъ и съ насъ.

Съ душевно вълнение, съ гордостъ, радостъ и умиление и Азъ, Князътъ на този народъ, призовавамъ Божието благословение върху едно дѣло, тъй тѣсно свързано съ нашето свѣтло минало, и Азъ съмъ убеденъ, че историята ще отбележи съ вни-

мание днешния актъ, съ който българскиятъ народъ показва на свѣта, че той умѣе да обича и съ признателностъ да си спомня за виновника на най-скжпото, което притежава на тоя свѣтъ — народната свобода“.

Следъ Княза говорили министърътъ на Обществения сгради, пжтищата и съобщенията Иванъ Бѣлиновъ и Константинъ Величковъ.

При полагагането на основния камъкъ на паметника е билъ поставенъ следния актъ:

## А К Т Ъ

Днесъ, двадесетъ и трети априлъ, (старъ стилъ), хилядо деветстотинъ и първа година, двадесетъ и петъ години отъ Априлското въстание, станало презъ 1876 г., двадесетъ и третата година отъ освобождението на България и четиринадесетата отъ царуването на Неговото Царско Височество Фердинандъ I, и въ екзархуването на българския Екзархъ Иосифъ I, биде поставенъ тържествено въ присѣтствието на многохляденъ народъ отъ Господаря на България този основенъ камъкъ на паметника, който цѣлокупниятъ български народъ въздига като видимъ знакъ на своята вѣчна признателностъ къмъ великия руски императоръ Царя-Освободителя Александъръ II. Паметникътъ се въздига по инициативата на българскитѣ поборници и опълченци съ лептата на цѣлия български народъ по старанията и грижитѣ на комитета „Царъ-Освободителъ“, който комитетъ се намира подъ почетното председателство и върховното покровителство на Негово Царско Височество Българския Князъ, при съставъ:

А. Членове по право: 1) Негово Превъзходителство Представителътъ на Всерусийския Императоръ Николай II, Рускиятъ дипломатически агентъ въ България г. Юрий Петровичъ Бахметевъ; 2) Министърътъ на Народното просвѣщ. г. Иванъ Славейковъ; 3) Българскиятъ дипломатически агентъ въ Петербургъ г. Д-ръ Станчевъ; 4) Първиятъ Секретаръ на Руското Императорско Дипломатическо Агентство г. Николай Д'Етеръ; 5) Столичниятъ кметъ г. Петъръ Черневъ.

Б. Членове по изборъ. Отъ Народното Събрание: 6) Ив. Бѣлиновъ, народенъ представител на Русенската околия и Министъръ на Общитѣ сгради, пжтищата и съобщенията; 7) Константинъ Величковъ, народенъ представител на Хасковската околия; 8) Венедиктъ Поповъ, народенъ представител на Варненската околия; 9) Димитъръ Д. Агура, професоръ при Висшето училище, представител на Академическия съветъ при сжщото училище; 10) Петко Клисуровъ, художникъ-живописецъ, представител на Рисувалното училище.

<sup>1)</sup> „Признателна България“, отъ Г. Н. Капчевъ, 1907 г., стр. 109.